

M A G Y A R S Z I G E T

PRÓBÁLJUK MEG kívülről nézni ezt a területet, amelyen élünk. Képzelnék el, vajjon mit gondol rólunk, valamennyiünkről, például az Amerikai Egyesült Államok egy kiváló államférfia vagy szellemi vezetője, gondoljuk el, mi a véleménye egy nagy francia írónak? És ha túl vagyunk már ezeken az ítéleteken, csak akkor nevezhetjük magunkat tárgyilagosaknak. Ezek az emberek azt fogják mondani: lehetetlen és elképzelhetetlen, hogy Közép-Európa kis népei békességben és nyugalomban éljenek egymással, ha csak valamennyien le nem mondanak bizonyos élőítéletekről. Csodálkoznak rajtunk, és egészen törzsi jelenségnek tartják, hogy itt minden két óra után egy határ következik, de úgy, hogy az valóságos kínai falat jelent. Elvégre Belgium, Hollandia és Dánia között is van határ és ezek is kis országok. De micsoda más érzés fogja el az embert, amikor *Flensburg*-nál, a Schleswig-Holstein-i német határállomásról átlép *Padborg*-ba, Dániába, És micsoda más érzések fogják el akkor, amikor, a holland *Oldenzaal*-ból átmegy Németországba. Érti, tudja, hiszi az ember, hogy bár mindegyik államfenség érvényesül és hogy a szuverénitás nagy dolog, – de mégis *kitörölhetetlenül* ott lebeg a határok fölött az a szellem, amit úgy szoktunk kifejezni, hogy nyugati keresztény kultúra, ez a tudatalatti összeszküvés hollandok, dánok, flamandok, vallonok, franciák, angolok, németek és norvégek között. S ekkor hirtelen képzeljük el, hogy ez a nyugateurópai idejön hozzánk. Akármelyik országba. Ha egyiknek kedveskedik, a másik haragszik meg érte, s ha az egyik enged, a másik akar föléje kerekedni. Vajjon hogy találja meg ebben a rettenetesen nyomasztó atmoszférában hivatását, erejét, békéjét egy-egy nemzet? Mert *kézenfekvő* „hivatások“ tucatjával és mindenhol akadnak. Mindenki kinevezheti magát uralkodásra teremtettnek, s azután joga van ahhoz – a maga szempontjából –, hogy ezt a jogát a többiek kárára érvényesítse is. Legkönnyebbek, legkézenfekvőbbek ezek az imperiálista hivatások. Mi majd pacifikálunk – a jelszó. De ezekből a békítő kísérletekből, (ahol egyik nemzet ráerőszakolhatja a másikkra felfogását, hitét, elképzeléseit,) a világtörténelem folyamán még csak a forradalmakig jutottunk el. Nos vajjon mit tehet ez a kis magyarság, amely ideszorulva tengődik a különböző nagy erők között, vajjon álmodhat magának szintén „ilyen“ hivatást?

Két felfogás küzd egymással, ha nem is tudatosan állanak szemben. Az egyik azt mondja, hogy a magyarság kultúrája ma már tisztán középeurópai kultúra s *ősi elemeiből* mitsem őrzött meg,

a másik pedig nagyon szeret a *különállás* gondolatával foglalkozni, tetszik neki a „*keleti*“ jelző és szinte kéjeleg abban, hogy ő más, mint a körülötte lévő germán, szláv vagy szlávós nemzetek. A kérdést úgy oldhatjuk meg, ha azt mondjuk, hogy az előbbinek van igaza, de az utóbbi mégis *érthető*. Hiába középeurópai a mi kultúránk, ha nyelvünket nem érti senki, míg a körülöttünk lévő népeknek legalább nyelvtana és igen sok kifejezése, szava hasonlít egymáshoz, ha nem is teljesen azonos. Mit csináljunk, *ha rajtunk van ez a bélyeg* és nem hazugság az, hogy „nyelvében él a nemzet“? Mit csináljunk, ha minduntalan beleütközünk *idegenségünk* tudatába? Vessük le ezt az idegenséget? Fogjunk hozzá még jobban a beolvasás előkészítéséhez? Közeledjünk oly módon a dunavölgyi népekhez, hogy lassan *elszíntelenedjünk*, s pár évtized vagy egy évszázad múlva olyanok legyünk, mint az albánok vagy a svájci romaunsch népség? Ezek is megőriztek valamit nyelvük jellegéből, de számuk leolvadt, *eltűntek*. Vagy vállaljunk egy örök *ellenzéki* sorsot, keressünk magunknak dunavölgyi testvéreinken kívül *hatalmas pártfogókat*, akik majd támogatnak bennünket? A világháború utáni fejlődés valamennyi középeurópai kis nemzetnél idevezetett. Építsük fel a Porta orienialis-t nyugati végeinken? Kövesedjünk meg szokásainkban, amelyek túlhaladt az idő s mert vannak nagy fájdalmaink s mert nagyrészt visszaütasításban volt részünk, hagyjunk fel a „közeledéssel“, zárkózzunk be a magunk kis nemzeti létének lassan kiépítendő művelődési és gazdasági bástyái közé? Mindegyik út csábító és valamennyiben van elképzelés. El tudom gondolni, hogy akadnak emberek, akik szívvel-lélekkel egyiket vagy másikat választják és kiállanak érte. De hol van ezekben a hivatás? Hol van a külön nemzeti tudat, mert ha lemondunk valamilyen szerepről, akkor elismertük, *hogy a szerepeket átvenni másoknak van joga*.

A GONDVISELÉS útjai kiszámíthatatlanok és büntetlenül senki sem avatkozhatik bele ezeknek az utaknak irányításába. Csak sejtethetjük, hogy mit akar velünk és csak egy a bizonyos: minden nemzetnek van hivatása és minden nemzetnek van *egy egyforma* hivatása. Megtartani a *családi különállást*, a külön szint, úgy, hogy ezzel a másiknak kárára ne legyen s ebben a családi „különszínben“ a legtökéletesebbet alkossa meg, igyekezzék kemény lenni, mint az acél s a nemzeti létet, a családi különállást, ne arra használja fel, hogy a családnak *kizárólag egyes rétegei* érvényesülhessenek és hogy ezeknek az egyes rétegeknek ragyogása kifelé ne belső rabszolgamunkából épüljön fel, hanem hogy a nemzeti lét összhangzó, nyugodt egész legyen. A magyarságnak Közép-Európában ez az első hivatása s ha már ennél maradnánk, akkor is elegendő tenni-valót tudnánk találni. Hiszen hiába van középeurópai keresztény kultúránk, minékünk *éreznünk kell kissé idegességünket*, mert ha nem érezzük ezt, elolvadunk. S aztán: nem kell rosszakaratot feltételezni azokról a nagy népekről, amelyek eddig is harcoltak Közép-Európa egyesítéséért, de ez a veszély fennáll. És a történelem máris kimondta az igazságot. Hogy ez a terület nem vált két hatalmas fajta küzdőterévé, azt a *dunavölgyi idegen elemnek, a magyaroknak*

lehet köszönni. Az elszíntelenedésre, egy olyan egységre, ahol mindenkit dróton rángatnak, szükség nincsen. Miért volnánk tehát arra kötelezve, hogy itt akár túlzott szláv, akár túlzott német befolyások érvényesüljenek? A százötven éves török dúlás miatt mi veszítettünk a legtöbbet. A mi városainkat pusztították el és a mi emberanyagunkat tizedelték meg. Mégis milyen csodálatos előrelátásnak tűnik, hogy egyáltalában *voltak* ezek a harcok, mert ezek miatt egy túlzott germán befolyás a sok vihar közepette nem érvényesülhetett. Hiába mondták s állítják sokan mai is, hogy valamennyi keleti előretörést a német seregek állították meg. Ha a magyarság ez idegen mivolta és idegenségének, különállásának ilyen fenntartása máris szolgálatokat tesz az itt lakó népeknek, akkor megtaláltuk a hivatás *gyökerét*. Nemcsak a magunk érdekében, de valamennyi közép-európai kis nép érdekében. Mennél erősebbek, öntudatosabbak vagyunk, annál inkább nincs veszély, hogy a hatalmas harmadikok eltörölnek bennünket

A MAGYARSÁG a Dunavölgyben számban is a legnagyobb nép. Nem lehet tudni, hogy a szaporodási index milyen lesz s bár sok az igazság e statisztikákban, sok következtetés még sem vonható le belőlük és nevetségesnek találom az olyan jóslatokat, hogy ötven év múlva például Anglia lakossága a felére csökken. Papírforma szerint tehát nincs mit félni. A mi erőnk az, ami a Dunavölgy népeinek is javát szolgálja, hogy szigeteket képezünk bennük *néprajzilag és történelmileg*. Ott vagyunk a Székelyföldön, Bucurestiben, a Dunántúlon, a Felvidéken, Bécsben, Prágában, Zágrábban, Belgrádban, Várnában épp úgy, mint a legtisztább magyar területeken. A történelem változik, ma ennek, holnap annak ad vezető szerepet. Jogokra hivatkozni nem lehet. Úgy vagyunk tehát a hivatással is, mint a politikával. Csak a siker jogosít fel, hogy reá hivatkozzunk. Befelé azonban annál rosszabbul érezhetjük magunkat, lelkiismeretfurdalásunk lehet, mert a hivatás csak úgy ér valamit, ha azt keresztül is tudjuk vinni. Ha tehát azt állítottam, hogy néprajzilag és történelmileg jelen vagyunk mindennütt, ez nem jelentett *követelést*, hanem *számonkérést* magunk felé.

Mert a különállás, az idegenség érzete nem elég. Ez inkább a Dunavölgyen kívül álló hatalmasságoknak szól. Nem más ez, mint védekező magatartás, de már maga is hivatás. Itthon „hazánkban, Közép-Európában“ le kell számolnunk *a való tényekkel*, azzal az első igazsággal, amelyről már említést tettem: hogy kultúránk dunavölgyi *s ide vagyunk kötve*, át meg átjárt bennünket a környezet, mint ahogy mi is át meg átjárjuk környezetünket. Nem tartozunk egyikhez sem és valamennyihez tartozunk. *Minéink kell, hogy mindegyik testvérünk legyen: még akkor is, ha ma nem ért meg.* Nekünk kell megértenünk, hogy ennek a Dunavölgynek valamennyi népe nemcsak szavakban, de valójában is *egymásra van utalva* s hogy nem tehet egyik sem a másik ellen olyan ellenséges lépést, amelynek kára vissza ne ütne az ő fejére is. Nem tudunk szabadulni egymástól, bármennyire szeretnénk, – testvérharc ez, amely közöttünk dúl s az fog nyerni, aki tovább bírja nyugodt idegekkel.

Éppen ezért a mi kötelességünk, úgy érzem, az, hogy láncot képezzünk egyiktől a másikig, de valóban úgy, hogy mi is szemei, kapcsai vagyunk a láncvonalnak. Súlyos dolgokat kell megértetnünk, ha egyáltalán még lehet. Azt például, hogy *vérséگیleg is rokoni vagyunk egymásnak*. Kezünkbe kell vennünk a kezdeményezést és nem szabad azon vitatkoznunk nekünk befelé, hogy itt van-e az ideje, mert *évszázadokon keresztül mindig ezt csináltuk*.

SOKAN azt mondhatják, hogy az egész világfejlődés homlok-egyenest ellenkező irányt mutat, erőteljes nacionalizmusok fognak elsöpörni mindent s csak azok a friss népek maradnak meg, amelyek fajilag nagyrészt még érintetlenek s most kezdenek feltárulni parasztságuk bekapcsolódása révén. Ezek a vélemények azt mondják, hogy hiábavaló minden kísérlet, nincs megegyezés a dunavölgyi nemzetek között, hogy harc és versengés fog megindulni, késhegyig menő roham az *elsőbbségért*. Nyíltan és őszintén tudunk felelni. Igaz, hogy a történelemből sok minden igazolására találunk példát, de semmit sem bizonyít a história olyan félreérthetetlen egységgel és határozottsággal, mint azt, hogy a marakodó kis népek között a *harmadik nagyobbak győztek*.

A MAGYARSÁG nem „sziget” Középeurópában, hanem *szigetek sorozata* s ez adja meg hivatásának lényegét és jelentőségét. Hogy e „szigetekcskék” fennmaradjanak, fenn kell tartani idegenségüket, erősíteni nemzeti létüket. Szól ez a magyarországi többségre éppúgy, mint a kisebbségi magyarságra. Mindegyiknek másképp kell értelmeznie az erősítést. Míg a magyarországinál a *hangsúly* azon van, hogy gazdaságilag kiemeljük az új réteget, s felszabadítsuk új jobbágyhelyzetéből, – addig a kisebbségiek főteendője a kultúrahordozó értelmiség kikovácsolása vagy megteremtése. De mindkét életformában fel kell szabadítani a népi erőket. Fájt a szívem, mikor Masaryk lemondásával kapcsolatban valamennyi csehszlovák rádióból büszkén zeng a vallomás: *„jobbágy-kocsis fia”*. Minden nemzetnél egészséges középosztály nő fel s nálunk még az előneveken, pecsétgyűrűkön vitáznak. A magyarság csak akkor töltheti be igazi hivatását, a megerősödést s a láncszerepet, ha „úri” mivoltáról lemond. Csak a porosz Keyserlingnek tetszik ez az „arisztokratikus” beállítottság, mert a hatalmasság látszatát kelti. Mi azonban nem vagyunk hatalmasok és kizárólag *becsvágy* élhet bennünk, nera úrhatnamság. Becsvágy, mely álmodik ősrökről, történelemről, Árpádok-koráról, de látja az előretolt szláv őrsöket Ruszinszókban s a bucurești magyar cselédeket. Megőrizni nemzeti különállásunkat, becsületünket, emelt fejűnek maradni s mégis vigécnak lenni Középeurópa népei között: ez a hivatás.

ARADI ZSOLT